

DOMAGOJ VIDOVIĆ

Institut za hrvatski jezik

Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb

dvidovic@ihj.hr

PREZIMENA I TOPONIMIJA OPĆINE MAJUR¹

U radu se, ponajprije na temelju objavljenih statističkih podataka i terenskoga istraživanja, toponomastički obrađuju prezimena i toponimija Općine Majur na Banovini, području koje je izrazito zahvaćeno depopulacijskim procesima, te koje danas ima šest puta manje stanovnika nego prije osamdesetak godina (godine 1931. u općini je živjelo 4338, a po posljednjemu popisu iz 2021. tek 760 stanovnika). Val se raseljavanja ubrzao tijekom Domovinskoga rata: na početku su rata s područja općine protjerani mjesni Hrvati, a nakon vojno-redarstvene operacije Oluja uglavnom se iselilo srpsko stanovništvo. Demografske se promjene ogledaju i u mjesnome prezimenskome fondu. Naime, nijedno od pet prezimena koja su imala najviše nositelja 1948. nije među pet najčešćih 2021. U prezimenima je najzastupljeniji temeljni slavenski (hrvatski i srpski) sloj. Od adstratnih je slojeva najzastupljeniji turski koji se uglavnom odrazio u prezimenima nadimačkoga postanja te prezimenima motiviranim nazivima zanimanja. U manjoj su mjeri zastupljeni njemački, vlaški, mađarski i albanski jezični sloj. Područje Općine Majur obiluje vrlo raznolikim odrazima hidronimnih osnova, poglavito naziva blatišta (*bara, berek, luka, obarak, palučak i poloj*).

¹ Ovaj rad napisan je u okviru projekta *Repozitorij nacionalnomanjinskih jezika u Hrvatskoj* (RENA), koji financira Europska unija – NextGenerationEU. Za iznesene stavove i mišljenja odgovorni su samo autori te ti stavovi ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih. Ovom prigodom zahvaljujem načelnici Općine Majur Klementini Karančić na iznimnoj susretljivosti te logističkoj i osobnoj pomoći tijekom terenskoga istraživanja provedenoga u rujnu 2023. i arhivskoga provedenoga početkom 2025. Zahvaljujem i kolegama Jakši Ragužu i Hrvoju Kekezu na upućivanju u raznoliku literaturu, koja mi je uvelike pomogla tijekom pisanja rada. Na koncu zahvaljujem i većemu broju stanovnika Općine Majur ne samo na podacima nego i na susretljivosti i gostoprimstvu.

1. Uvod

1.1. Opći podatci i dosadašnja onomastička istraživanja

Iako se Banovina nalazi u središnjemu dijelu Republike Hrvatske, onomastički je gotovo neistražena. Đorđe Ličina i Miloš Kordić u svojim su knjigama bilježili antroponime i toponime, no nisu ih onomastički obradili. Toponimima se (ponajprije ojkonomimima) na tome području od hrvatskih toponomastičara bavio samo Petar Šimunović.

U ovome se radu obrađuju prezimena i toponimi u Općini Majur na Banovini, koja, uz općinsko središte Majur (koje se 1931. – 1981. službeno nazivalo Kostajnički Majur), obuhvaća naselja koja nose službena imena Gornja Meminska, Gornji Hrastovac, Graboštani, Kostrići, Malo Krčevo, Mračaj, Srednja Meminska, Stubalj, Svinica i Veliko Krčevo. Međutim, mjesni se ojkonomni likovi počesto razlikuju od službenih. Tako naselje *Stubalj* mjesno stanovništvo naziva *Stùbljāni*, lik se *Meminska* sažima u *Mêmskā*, a Svinica u *Svîn(j)ca*. Ujedno iz mjesnih likova vrlo često izostaje pridjev (npr. *Gornji Hrastovac* se češće naziva samo *Hrastovac*, a *Gornja, Mala*² i *Srednja Meminska* samo *Memska*).

Obradeno je područje izrazito pogođeno depopulacijom. Otkad se provode službeni popisi stanovništva od 1857., najveći je broj stanovnika Općina Majur imala 1931. kad je na njezinu području živjelo 4338 stanovnika, a od 1953. broj stanovnika u općini neprestano opada, poglavito nakon 1991. kad su općinu okupirale srpske snage. Najveće se stradanje hrvatskoga stanovništva u Općini Majur dogodilo u Kostrićima 15. studenoga 1991. Tad je ubijeno svih 16 stanovnika sela, među kojima i dva dječaka od dvije i pet godina (opširnije u Raguž 2016). Najveći je dio srpskoga stanovništva (koje je 1991. činilo 54,05 % stanovništva dok je Hrvata bilo 40,54 %) područje općine napustio nakon vojno-redarstvene operacije Oluja. Nakon oslobođenja Banovine u Općinu Majur doselio se dio Hrvata izbjeglih iz Bosne i Hercegovine, ponajviše iz Bosanske Posavine. Po popisu iz 2021. u Općini Majur živi 760 stanovnika, od čega 585 (76,97 %) Hrvata i 150 (19,74 %) Srba. Depopulaciji su najizloženija naselja Kostrići (selo je palo sa 117 stanovnika 1948., otkad datiraju prvi službeni podatci o broju stanovnika toga sela, na samo dva 2021.), Mračaj (naselje je 1931. imalo 21 stanovnika, a 2021. godine 364), Svinica (1931. u Svinici su živjela 1102 stanovnika, a 2021. tek 63), Meminska (Gornja i Srednja Meminska brojili su 1931. godine 479 stanovnika, a 2021. tek 35), Krčevo (1931. Malo i Veliko Krčevo brojili su 476 stanovnika, a 2021. samo 55 stanovnika) i Gornji Hrastovac (sa 671 stanovnika 1931. Gornji je Hrastovac pao na 85 stanovnika 2021.). Nešto je bolje stanje u Majuru (broj je sta-

² Zaselak Mala Meminska ne navodi se u službenim popisima naselja, ali se navodi u službenim općinskim i županijskim dokumentima.

novnika pao s 567 godine 1931. na 272 godine 2021.), Graboštanima (Graboštani su 1931. imali 269 stanovnika, a 2021. u selu je živio 91 stanovnik) i Stublju (broj je stanovnika pao s 449 na 136). Hrvati su većinsko stanovništvo u Graboštanima, Kostrićima, Majuru, Mračaju i Stublju, a Srbi u Gornjemu Hrastovcu, Gornjoj i Srednjoj Meminskoj, Malome i Velikome Krčevu te Svinici.³

1.2. Neke značajke mjesnih govora koje su se odrazile u mjesnoj antroponimiji i toponimiji

Govori majurskoga područja dosad nisu temeljito obrađeni.⁴ Pripadaju istočnohercegovačkomu dijalektu štokavskoga narječja. Šćakavizmi (*kršćenō ìme*), ikavizmi *dvìsta*, *nèd'lja*, *trìsta*) i pokriveni *r* (usp. toponim *Brjègovi*) mogli bi biti odrazom mogućega kontakta između doseljenika koji su bili govornici istočnobosanskoga dijalekta (Hrvata) s govornicima koji su bili govornici istočnohercegovačkoga dijalekta (i Hrvata i Srba). Dijalektološka istraživanja u Općini Majur, u kojoj je udio starosjedilačkoga stanovništva još znatan, mogla bi, dakle, ne samo upotpuniti predmigracijsku sliku nego i doprinijeti rekonstrukciji prvotnoga područja rasprostiranja istočnobosanskoga dijalekta na kostajničkome području nakon oslobođenja Banovine od Osmanlija. Mogući je prežitek starijega stanja, kad se najvećim dijelom Banovine prostiralo kajkavsko narječje, apelativ *berek*, a na starije bi stanje mogao upućivati i kajkavizam *trsje* ‘vinograd’, zabilježen u mjesnim govorima, te lik *Kostajnica*, koji upućuje na anticipaciju palatalnoga elementa, što je u kajkavskome narječju česta, a u štokavskome rubna pojava. Od tipičnih jezičnih značajka izdvajam redukciju vokala u svim mjesnim govorima (usp. prezimena *Bóžć*, *Črnojevíć*, *Cvètkovíć*, *Čávíć* itd.). Morfološki se utjecaj turskoga jezika vjerojatno ogleda u tvorbi toponima, odnosno u većemu udjelu polusložnica (npr. *Alapić-kosa*, *Jakšić-dolina*, *Medaković-kosa*).

³ Usp. i <https://web.dzs.hr/Hrv/DBHomepages/Naselja%20i%20stanovnistvo%20Republike%20Hrvatske/Naselja%20i%20stanovnistvo%20Republike%20Hrvatske.htm> (pristupljeno 10. siječnja 2025.) i <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (pristupljeno 10. siječnja 2025.).

⁴ Njihove se značajke (poglavito kad su u pitanju govori Srba) posredno mogu nazrijeti iz radova Dragoljuba Petrovića (1978 i 1985) i u monografiji Miloša Okuke *Srpski dijalekti* (Okuka 2008: 91–93). Neke od tih značajka (npr. sažimanje *ao > a* u primjeru *doša*, *da*, *ža*) nisam zabilježio tijekom istraživanja. Nedavno su obavljena istraživanja nekih govora na Banovini u okviru projekta *Lingvistička istraživanja Hrvatske u europskome okruženju* (LinGeH), čijom je voditeljicom Dunja Brozović Rončević, te se očekuje objava njihovih rezultata.

2. Prezimena u Općini Majur

2.1. Prezimena po brojnosti

Posljedice su depopulacije razvidne i u prezimenskome fondu, poglavito u broju nositelja. Tako su u Gornjemu Hrastovcu po popisu iz 2001. najviše nositelja imala prezimena Tuzlak (15 nositelja), Blažanović (13), Petrić (13), Stanić (13) i Tufeković (11). Nositelji su tih prezimena doseljenici koji su se nastanili u Gornjemu Hrastovcu tijekom i nakon 1995. Nekoć najmnogobrojnije prezime Čavić bilo je 2001. tek šesto po brojnosti. Od 21 prezimena s najvećim brojem nositelja četiri su od 1948. do 2001. potpuno izumrla (Bausovac, Bojić, Jovanović i Šijuk), a sedam ima samo jednoga nositelja (Drakulić, Kasap, Mirković, Radanović, Rudić, Samardžić i Stojaković). U Gornjemu su se Hrastovcu uz prezimena Tuzlak, Blažanović, Petrić, Stanić i Tufeković pojavila i nova prezimena Abramović, Andrić, Arlović, Antunović, Babić, Bajić, Barbarić, Bjelobrk, Blatančić, Blažević, Borota, Bradarić, Brandić, Bratić, Brkić, Damjanović, Dedović, Didović, Dubravac, Dugandžija, Đukić, Garić, Grgić, Ivakić, Janjić, Jašić, Jeftić, Jeftić Jukić, Kasap, Katić, Kljajić, Komušanac, Komušanec, Kroš-njar, Lepić, Lovrić, Marković, Mikolić, Nedić, Orsolić, Pavković, Pejčić, Pejić, Perić, Petričević, Rajčević, Rodić, Sertić, Sliško, Šabanagić, Šaponja, Šušak, Todorović, Tomić i Veličanin. Izumrla su prezimena Adžić, Borić, Budimirović, Čujez, Čalić, Dobrić, Dogan, Gajić, Grabo, Kladarin, Knežević, Ljubičić, Mrđan, Rakić, Rukavica, Sasenović, Šink i Vuksanović (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 144).

Tablica 1. Najčešća prezimena u Gornjemu Hrastovcu

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Čavić	39	10 ⁵	– 32
2.	Novaković	37	4	– 33
3.	Damjanić	24	5	+ 19
4.	Drakulić	23	1	– 22
4.	Kasap	23	1	– 22
6.	Radanović	21	1	– 20
6.	Samardžić	21	1	– 20
8.	Babočajić	20	5	– 15
9.	Stojaković	19	1	– 18
10.	Bojić	18	0	– 18
11.	Mirković	17	1	– 16
12.	Šijuk	16	0	– 16

⁵ Zabilježeno je sedam Čavića i troje Čavića.

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
13.	Miletić	15	4	– 11
14.	Basuovac	14	0	– 14
14.	Đermanović	14	5	– 9
14.	Jovanić	14	0	– 14
14.	Rudić	14	1	– 13
18.	Bojčin	12	4	– 8
18.	Štrbac	12	5	– 10
20.	Devetak	10	3	– 7
20.	Popović	10	5	– 5

U Graboštanima su po popisu iz 2001. najmnogobrojnija prezimana bila Cagarić i Karanović (po 20 nositelja), a više od deset nositelja imala su još samo prezimana Delić (15), Slabinjac (11) i Pandža (10). Godine 1991. više nije bilo nositelja prezimana Bobeta koje je 1948. bilo drugo po brojnosti, a prezime Španić, koje je bilo sedmo po broju nositelja, ima tek jednoga nositelja. U Graboštanima su se pojavila nova prezimana Alapić, Bunjevac, Dončić, Dupić, Hanezlik, Jeričević, Kumpez, Lozić, Nikolić, Omir, Orešković, Pandža, Paškvan, Perković, Smodilo, Švaga Delić i Tadić. Uz prezime Bobeta izumrla su i prezimana Antunović, Augustinović, Bobeta, Filar, Jurić, Jurjević, Klopač, Kuhar, Lončarić, Panota, Petračić i Tomić (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 144).

Tablica 2. Najčešća prezimana u Graboštanima

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Karanović	75	20	– 55
2.	Bobeta	21	0	– 21
2.	Delić	21	15	– 6
4.	Kristić	19	8	– 11
5.	Jurković	18	5	– 13
6.	Slabinjac	17	11	– 6
7.	Španić	15	1	– 14
8.	Cagarić	11	20	– 9
9.	Babić	10	6	+ 4

U Kostrićima je 2001. živjelo tek dvoje nositelja prezimana Bašić te po jedan nositelj prezimana Bunjevac i Kostrić. Godine 1948. u Kostrićima je živio 51 Kostrić, 40 Bašića, 8 Babića, 5 Bunjevaca, 4 Solomuna, 2 Elčića te po 1 Bjelobrk, Kajić, Marčinković i Pandža (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 148).

U Krčevu je (koje se u službenim popisima dijeli na Veliko i Malo) po popisu iz 2001. više od deset nositelja imalo samo doseljeničko prezime Ramljak (16 nositelja), koje 1948. nije imalo nijednoga nositelja, i starosjedilačko Crnojević (15). Izumrlo je prezime Borota koje je 1948. imalo čak 31 nositelja, a nekoć izrazito zastupljena prezimena Dodoš i Vučinić imala su 2001. tek po jednoga nositelja. Uz prezime Ramljak u Krčevu su se pojavila nova prezimena Banović, Barešić, Blažević, Božić, Budimir, Dabić, Dubravac, Đurkov, Ević, Gagulić, Galić, Hodak, Jerković, Jurić, Kamenjaš, Knežević, Ljubas, Madžarić, Mašić, Pavlović, Petrašević, Puntarić, Šiprak i Zetić. Osim prezimena Borota izumrla su prezimena Glušac, Kuhić, Kunjaga, Lukić i Milojević (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 153, 172).

Tablica 3. Najčešća prezimena u Krčevu

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Crnojević	96	15	– 81
2.	Milić	67	9	– 58
2.	Slavić	56	8	– 48
4.	Radović	37	3	– 34
5.	Borota	31	6	– 25
6.	Garić	24	7	– 17
7.	Tadić	21	3	– 18
8.	Dodoš	20	1	– 19
9.	Vučinić	17	1	– 16
10.	Matijević	14	5	– 9
11.	Boljanić	13	0	– 13

U Majuru su po popisu iz 2001. najmnogobrojnija prezimena bila Solomun (42 nositelja), Jamić (36), Mateković (35), Gavrić (21) i Švaga (20), a više od deset nositelja imala su još samo prezimena Dugandžija (16), Kostrić (14), Gavranović (13) i Babić (10). Od nekoć brojnih prezimena izumrla su Juričići, Majdandžići i Šuštići. U Majuru su se uz Dugandžije i Gavranoviće pojavila nova prezimena Barešić, Blažević, Bobetko, Bokšić, Briševac, Buinjac, Bulava, Cvetojević, Čostić, Ćulibrk, Didović, Dunger, Elkazović, Filar, Gornik, Jagodić, Jelečanin, Knežević, Komljenović, Kordiš, Leskarac, Maslovara, Matijević, Mihanović, Novosel, Ordanić, Pavelić, Pavlović, Pejić, Rajković, Stojaković, Šarić i Žirovčić. Osim Juričića, Majdandžića i Šuštića izumrla su prezimena Borunović, Božić, Cegolj, Feldhofer, Jerković, Laštrić, Lazić, Leskovac, Majstorović, Milinković, Opala, Petek, Pribičević, Radulović, Rastić, Samardžić, Sigur, Slanac, Sović, Šenke i Tomić (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 153).

Tablica 4. Najčešća prezimena u Majuru

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Jamić	71	36	– 35
2.	Mateković	65	35	– 30
2.	Marić	52	8	– 44
4.	Solomun	44	42	– 2
5.	Švaga	33	20	– 13
6.	Serdar	30	9	– 21
7.	Gavrić	22	21	– 1
7.	Tomić	22	8	– 14
9.	Juričić	17	0	– 17
10.	Šuštić	14	0	– 14
11.	Majdandžić	13	0	– 13
12.	Kovačević	10	3 ⁶	– 7

U Meminskoj su (koja se u popisima stanovništva dijeli na Gornju i Srednju Meminsku) po popisu iz 2001. više od pet nositelja imala samo prezimena Đukić (9), Popović (6), Runjajić (6), Vujaković (6), Barjaktarević (5) i Petrinjac (5). U Meminskoj su se pojavila nova prezimena Gligorić, Munikravić, Pavlović i Vender. Izumrla su prezimena Batnožić, Bojčin, Bridar, Brkić, Čorić, Dobrić, Dragojlović, Jovanović, Kovačević, Krnjetić, Ljubović, Marinković, Medaković, Obrenović, Pantelić, Peulić, Skadarko, Smiljanić, Stanković, Šikanja, Tomašević i Živković (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 144, 168).

Tablica 5. Najčešća prezimena u Meminskoj

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Petrinjac	68	5	– 63
2.	Čokić	40	1	– 39
3.	Tomašević	32	0	– 32
4.	Vujaković	30	6	– 24
5.	Runjajić	27	6	– 21
6.	Marinković	24	0	– 24
7.	Puškar	21	0	– 21
8.	Batnoga	20	2	– 18
9.	Džambić	18	1	– 17
9.	Đukić	18	9	– 9
9.	Obrenović	18	0	– 18

⁶ Zabilježena su dva Kovačevića i jedan Kovačević.

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
12.	Čekljun	15	1	– 14
12.	Radmanović	15	2	– 13
14.	Peulić	14	0	– 14
15.	Barjaktarević	12	5	– 7
15.	Smiljanić	12	0	– 12
15.	Utješinović	12	1	– 11
18.	Ratković	11	2	– 9

U Mračaju su po popisu iz 2001. najmnogobrojnija prezimena bila Alapić (11 nositelja), Stojaković (10), Zec (8), Bunjevac (7) i Pandža (6). Od nekoć brojnijih prezimena izumrli su Božići, Dedići, Kezići, Malbašići i Odrobožići, a nekoć mnogobrojna prezimena Dorosuljić i Medaković imala su 2001. samo jednoga nositelja. U Mračaju su se usto pojavila nova prezimena Plačković i Valentan. Osim Božića, Dedića, Kezića, Malbašića i Odrobožića od 1948. do 2001. izumrli su Adžići, Brnadi, Čekići, Dupići, Đermanovići, Feketići, Jajčinovići, Januzovići, Jerkovići, Juranovići, Karaturi, Pajagići, Perkovići, Prporići, Vidakovići i Zagorci (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 154).

Tablica 6. Najčešća prezimena u Mračaju

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Alapić	55	11	– 44
2.	Dedić	31	0	– 31
3.	Bunjevac	29	7	– 22
4.	Medaković	27	1	– 2
4.	Stojaković	27	10	– 17
6.	Zec	20	8	– 12
7.	Kezić	18	0	– 18
8.	Brkić	15	6	– 9
9.	Malbašić	14	0	– 14
10.	Odrobožić	13	0	– 13
10.	Pandža	13	6	– 7
12.	Dorosuljić	12	1	– 11
13.	Božić	11	0	– 11

U Stublju su po popisu iz 2001. najmnogobrojnija prezimena bila Filar (39 nositelja), Vujčić (32), Jeličić (18), Medić (17), Dupić (15), Alapić (12), Grubić (12) i Brnad (11). Od nekoć brojnijih prezimena izumrla su od 1948. do 2001. prezimena Đozlija i Majdandžić. Usto su se u Stublju pojavila nova prezimena Basarac, Čorić, Deveđija, Dragić, Elčić, Galac, Gredelj, Gredelj Vujčić, Jugović,

Kukić, Mladenović, Solomun, Tomašegović i Trčak. Osim Đozlija i Majdandžića izumrla su prezimana Baradinović, Blažević, Dupalo, Galić, Ivezić, Jerković, Jorga, Kajgana, Kovačević, Krivošić, Matagić, Njemčević, Pavičić, Pavelić i Sušić (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 169).

Tablica 7. Najčešća prezimana u Stublju

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Vučić	62	32	– 30
2.	Medić	47	17	– 30
3.	Filar	42	39	– 3
4.	Lazić	39	6	– 33
5.	Brnad	36	11	– 25
6.	Dupić	23	15	– 8
6.	Živković	23	8	– 15
8.	Jeličić	16	18	+ 2
9.	Grubić	13	12	– 1
9.	Letić	13	6	– 6
11.	Alapić	12	12	0
11.	Majdandžić	13	0	– 13
13.	Đozlija	10	0	– 10
13.	Mrkšić	10	2	– 8
13.	Orešković	10	2	– 8

U Svinici su po popisu iz 2001. najmnogobrojnija prezimana bila Cvetković (7 nositelja), Radošević (6), Lovrić (5), Jančić (4), Jarčević (4), Miloradić (4), Plavljančić (4), Radulović (4) i Vujančić (4). Ujedno su se pojavila nova prezimana Bojčin, Diklić, Grabundžija, Kosić, Lađević, Šajnić, Tuškan i Zubić. Izumrla su prezimana Bajić, Barić, Blažević, Bogčević, Bogičević, Boljanić, Borojević, Borota, Bosančić, Bosnić, Crnobrnja, Čavić, Čučković, Dabić, Delić, Dodoš, Dragaš, Dragić, Dragojlović, Dragosavac, Đermanović, Jakšić, Jambrošić, Jurković, Kačar, Kladar, Klipić, Kresović, Kutlić, Ljubičić, Novaković, Nužda, Pavić, Pilipović, Podrić, Radaković, Radmanović, Raić, Rajčević, Runjajić, Sekulić, Šolić, Špolić, Tubić, Turajlić, Vlatković, Vujanović, Vučić, Vukelić, Vuksanović i Zdjelar (usp. Putanec i Šimunović 1976 te Maletić i Šimunović 2008: 170).

Tablica 8. Najčešća prezimana u Svinici

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Devetak	49	1	– 48
2.	Jančić	44	4	– 40
3.	Vukić	37	1	– 36

Domagoj Vidović: Prezimena i toponimija Općine Majur
HDZ 29 (2025), 159–186

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
4.	Vujanić	30	4	– 26
5.	Popović	26	1	– 25
5.	Sasenović	26	2	– 24
7.	Ubavić	25	2	– 23
8.	Lovrić	24	5	– 19
8.	Radulović	24	4	– 20
10.	Eraković	22	3	– 19
10.	Plavljančić	22	4	– 18
12.	Đermanović	20	0	– 20
13.	Babić	19	3	– 16
13.	Borojević	19	0	– 19
15.	Jakšić	18	0	– 18
15.	Travorić	18	3	– 15
17.	Odribožić	17	3	– 14
18.	Dragić	16	0	– 16
19.	Cvetković	15	7	– 8
19.	Čurić	15	1	– 14
19.	Trninić	15	1	– 14
22.	Klobučar	14	2	– 12
23.	Biuković	13	1	– 12
23.	Jarčević	13	4	– 9
25.	Miloradić	12	4	– 8
26.	Borota	11	0	– 11
27.	Basta	10	2	– 8
27.	Kutlić	10	0	– 10
27.	Šolić	10	0	– 10
27.	Tadić	10	1	– 9

Tablica 9. Najčešća prezimena u Općini Majur 1948.

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
1.	Crnojević	96	15	– 81
2.	Karanović	75	20	– 55
3.	Jamić	71	36	– 35
4.	Kostrić	70	20	– 50
5.	Alapić	68	26	– 42
5.	Petrinjac	68	5	– 63

	Prezime	1948.	2001.	Promjena
7.	Milić	67	9	– 58
8.	Mateković	65	35	– 30
9.	Slavić	64	8	– 56
10.	Vujčić	63	32	– 31
11.	Devetak	59	4	– 55
12.	Marić	52	8	– 44
13.	Medić	51	18	– 33
14.	Bašić	50	14	– 36
15.	Solomun	48	43	– 5
16.	Stojaković	46	15	– 31
17.	Jančić	44	4	– 40
18.	Filar	43	43	0
19.	Borota	42	7	– 35
19.	Čavić	42	7	– 35
19.	Popović	42	12	– 30
22.	Babić	40	21	– 19
22.	Čokić	40	1	– 39
22.	Lazić	40	6	– 34
25.	Novaković	39	4	– 35
26.	Brnad	38	17	– 21
26.	Đermanović	38	5	– 33
28.	Radović	37	3	– 34
28.	Vukić	37	1	– 36
30.	Vujaković	36	9	– 27
31.	Bunjevac	34	11	– 23
32.	Švaga	33	20	– 13
32.	Živković	33	10	– 23
34.	Medaković	32	1	– 31
34.	Runjajić	32	6	– 26
34.	Tomašević	32	0	– 32
37.	Dedić	31	1	– 30
37.	Delić	31	18	– 13
37.	Tadić	31	4	– 27
40.	Garić	30	13	– 17
40.	Tomić	30	19	– 11
40.	Vujanić	30	4	– 26

Tablica 10. Najčešća prezimana u Općini Majur 2001.

	Prezime	2001.
1.	Filar	43
1.	Solomun	43
3.	Jamić	36
4.	Mateković	35
5.	Vujčić	32
6.	Alapić	26
7.	Babić	21
8.	Karanović	20
8.	Kostrić	20
8.	Švaga	20

Tablica 11. Najčešća prezimana u Općini Majur 1948. – 2021.

	1948	2001.	2011.	2021.
1.	Crnojević	Filar, Solomun	Solomun	Solomun
2.	Karanović		Filar	Filar
3.	Jamić	Jamić	Babić	Mateković
4.	Kostrić	Mateković	Jamić	Babić
5.	Alapić, Petrinjac	Vujčić	Vujčić	Vujčić
6.		Alapić	Crnojević	Jamić
7.	Milić	Babić	Gavrić	Karanović
8.	Mateković	Karanović, Kostrić, Švaga	Mateković	Alapić
9.	Slavić		Cagarić	Grubić
10.	Vujčić		Garić	Kostrić

Demografske se promjene ogledaju i u mjesnome prezimenskome fondu. Naime, u selima sa srpskom većinom danas živi manje od deset posto stanovništva u odnosu na 1948., a sela s hrvatskom većinom u znatno su manjoj mjeri iseljena. Usto se na područje općine doselio i određen broj prognanih Hrvata iz Bosne i Hercegovine.

Nekoć najmnogobrojnije prezime Crnojević više nije među deset najčešćih prezimana u Općini Majur, a s popisa su deset najčešćih prezimana ispala i prezimana Petrinjac, Milić i Slavić (Petrinjci su u najvećoj mjeri nastanjivali Meminsku, a Crnojevići, Milići i Slavići Krčevo). Danas su, pak, najmnogobrojnija prezimana Solomun (nastanjeni uglavnom u Majuru) i Filar (nastanjeni uglavnom

u Stublju), a u pojedinim su naseljima među najčešćima doseljenička (tako je pet najmnogobrojnijih prezimena 2001. u Gornjemu Hrastovcu bilo doseljeničko Tuzlak, Blažanović, Petrić, Stanić i Tufeković, a Ramljak je po tome popisu najčešće prezime u Krčevu).

2.2. Motivacijska razredba prezimena

U ovome se odjeljku obrađuje 136 prezimena koja su po popisu iz 1948. i/ili 2001. imala više od deset nositelja. Među njima su 73 (53,68 %) prezimena motivirana osobnim imenom, 35 (25,74 %) nadimkom, 20 (14,71 %) nazivom zanimanja i titula, a 8 (5,88 %) podrijetlom prvotnih nositelja.

Narodnim su imenima motivirana prezimena *Bòbeta* (< *Bobeta* < *Bobo* < *Borimir/Slobodan*⁷), *Bòjčić* (< *Bojko* < *Bojo* < *Bojan/Bojislav*), *Bòljančić* (< *Boljan* < *Boljo* < *Boljeslav*), *Bòrojevčić* (< *Boroje* < *Boro* < *Boromir*), *Bòrota* (< *Borota* < *Boro* < *Boromir*), *Bòžić* (< *Božo* < *Božidar*), *Crñojevčić* (< *Crnoje* < *Crnel/Crno* < *Crnomir*), *Cvètković* (< *Cvetko* ‘*Cvjetko*’), *Čávčić* (< *Čavo* < *Časlav*), *Dòdoš* (< *Dodo* < *Dobroslav*), *Drágčić* (< *Drago* < *Dragoslav*), *Grùbčić* (< *Grube/Grubo* < *Grubiša*), *Ljubčić* (< *Ljubica*), *Mèdāković* (< *Medak* < *Medo* < *Medvjed*), *Médčić* (< *Medo* < *Medvjed*), *Miletčić* (< *Mileta* < *Mile* < *Milorad*), *Milčić* (< *Mile* < *Milorad*), *Miloradčić* (< *Milorad*), *Mirković* (< *Mirko*), *Mrkšić* (< *Mrkša*), *Novákovčić* (< *Novak*), *Obrénović* (< *Obren*), *Radánović* (< *Radan* < *Rade/Rado* < *Radomir/Radoslav*), *Radmánović* (< *Radman* < *Rade/Rado* < *Radomir/Radoslav*), *Radóšević* (< *Radoš* < *Rade/Rado* < *Radomir/Radoslav*), *Rádović* (< *Rade/Rado* < *Radomir/Radoslav*), *Ràtković* (< *Ratko* < *Rade/Rado* < *Radomir/Radoslav*), *Slávčić* (< *Slavoljub*), *Smiljančić* (< *Smiljan*), *Stojákovčić* (< *Stojak* < *Stojo* < *Stojislav*), *Vučinčić* (< *Vučina* < *Vuko* < *Vuk*), *Vüjākovčić* (< *Vujak* < *Vujo* < *Vuk*), *Vüjančić* (< *Vujan* < *Vujo* < *Vuk*), *Vüjčić* (< *Vujica* < *Vujo* < *Vuk*), *Vukmirovčić* (< *Vukmir* < *Vuk*), *Vuksánović* (< *Vuksan* < *Vuko* < *Vuk*) i *Živković* (< *Živko*). Kršćanskim su prezimenima motivirana prezimena *Augustinović* (< *Augustin*), *Blažánović* (< *Blažan* < *Blaž*), *Břnād* (usp. *Brnard* ‘*Bernard*’), *Ćúričić* (< *Ćuro* < *Ćuril* ‘*Ćiril*’), *Dàmjančić* (< *Damjan*), *Đermánović* (< *Đerman* ‘*German*’), *Đùkčić* (< *Đuka* < *Đurađ*), *Gávričić* (< *Gavro* < *Gavrilo* ‘*Gabrijel*’), *Gřgčić* (< *Grga* < *Grgur*), *Gřgčić* (< *Grgo* < *Grgur*),⁸ *Jākšić* (< *Jakša* < *Jako* < *Jakov*), *Jānčić* (< *Janko* < *Jan* ‘*Ivan*’), *Jèrković* (< *Jerko* < *Jeronim*), *Jòvančić* (< *Jovan*), *Jùričić* (< *Jurica* < *Jure* < *Juraj*), *Júričić* (< *Jure* < *Juraj*), *Jùrković* (< *Jurko* < *Jure* < *Juraj*), *Lázčić* (< *Lazo* < *Lazar*), *Lóvrčić* (< *Lovro*), *Márčić* (< *Mara* < *Marija*), *Marínković* (< *Marinko* < *Marin*), *Matékovčić* (< *Mateka* < *Mato* < *Matej/Matija*), *Matijević* (< *Matija*), *Pávlovčić* (< *Pavao*), *Pètrčić* (< *Petar*), *Pètrovčić* (< *Petar*), *Sòlomūn*

⁷ Bilježim samo neka od temeljnih imena od kojih su nastala pokraćena i izvedena imena.

⁸ *Gřgići* žive u Gornjemu Hrastovcu, a *Gřgići* u Graboštanima.

(< *Solomun* ‘Salomon’), *Šólić* (< *Šole* < *Šolomun* ‘Solomun’), *Tàdić* (< *Tadija*), *Tomášević* (< *Tomaš* < *Toma*) i *Tòm’ić* (< *Toma*). Od osobnih su imena stranoga postanja nastala prezimena *Aláp’ić* (< *Alap*⁹) *Ērākov’ić* (< *Erak* ‘Herak’), *Drākul’ić* (< *Drakul*; usp. rum. *drac* ‘zmaj’). U prezimenu je *Radúlov’ić* (< *Radul* < *Rade/Rado* < *Radomir/Radoslav*) okamenjen vlaški dometak *-ul* dodan na slavensku antroponimnu osnovu *Rad-*, a možda je uščuvan i u prezimenu *Dorosúl’ić* koje je zapisano i kao *Dorosulić* (usp. *Dorosul*). Osobnim su imenima motivirana 72 prezimena, od čega je 37 motivirano narodnim, 31 kršćanskim, a četiri stranim i hibridnim osobnim imenima. Očekivano je veći udio prezimena motiviranih narodnim imenima među srpskim, a kršćanskih među hrvatskim pučanstvom. Od očekivanoga donekle odstupa srpsko prezime *Jerković* motivirano osobnim imenom *Jerko* (< *Jero* < *Jeronim*), koje je veoma rijetko potvrđeno među pravoslavnim pukom. Među prezimenima kršćanskoga postanja izdvaja se i hrvatsko prezime *Brnad* u kojemu je okamenjen lik osobnoga imena *Bernard*.

Nadimačkoga je postanja 36 prezimena: *Ádžić* (usp. *hadžija* ‘onaj koji živi u blagostanju’ < tur. *hacı*; Turbić-Hadžagić i Haverić 2023: 121), *Băbić* (< *baba*), *Báb’ić* (< *babo* ‘otac’ < tur. *babo*; Škaljić 1966: 109),¹⁰ *Babočáj’ić* (češće se izgovara *Bočaj’ić*; < *baba* + *-čaj*¹¹), *Băšić* (< *baša* ‘starješina, glavar’ < osm. tur. *başa*; Turbić-Hadžagić i Haverić 2023: 74), *Bijūkov’ić* (< *bijuk* ‘brčine, veliki brkovi’ < tur. *bijik*; Nosić 1998: 176), *Brk’ić* (< *brko* ‘brkata osoba’), *Čekljūn* (< *čekljun* ‘kvaka na vratima’; Arj I: 883), *Čók’ić* (< *čoka* ‘čvrga’ < alb. *çoke* ‘čvrga’), *Déd’ić* (< *deda* ‘stara osoba, djed’ < tur. *dede*), *Dèlić* (< *delija* ‘junak’ < tur. *deli*), *Devètāk* (< *devetak* ‘deveto dijete’), *Dūpalo* (usp. *dupljast* ‘šupalj, dupljast’; Šimunović 2006: 195, 227), *Dúpić* (usp. *Dupalo*), *Đòzlija* (< *đozlija* ‘osoba koja nosi naočale’ < tur. *gözlük* ‘naočale’), *Gár’ić* (< *garo* ‘garava, crnomanjasta osoba’), *Gavránov’ić* (< *gavran*), *Járčev’ić* (< *jarac*), *Karánov’ić* (< *karan* < *kara* ‘crn’ < tur. *kara*), *Kéz’ić* (usp. *kezam/kezmić* ‘prase do godinu dana starosti’ < tur. *kesme*; Kordić 2018: 324), *Kóstr’ić* (usp. *kostriješiti se*), *Kūtl’ić* (usp. *kutal* ‘zaimača’), *Lèt’ić* (< *letić* ‘um. od leto, obod na šesiru’), *Òdribož’ić* (usp. nadimak *Odriboga* < *oderati* + *Bog*; Šimunović 2006: 192), *Orèškov’ić* (< *oreh* ‘orah’), *Pàndža* (< *pandža* < tur. *pençe*), *Rūd’ić* (< *rud* ‘kovrčav’), *Runjáj’ić* (usp. *runjav*), *Slàbinjac* (< *slab*), *Šijūk* (usp. *šikati* ‘piti’; Kordić 2018: 391), *Štrbac* (< *štrb* ‘krnj’), *Švága* (usp. *švagati* ‘nesigurno hodati’), *Trnin’ić* (< *trn*), *Ūbav’ić* (< *ubav* ‘lijep’) i *Utješínov’ić* (usp. *utješiti*).

Od naziva je zanimanja i titula poteklo 20 prezimena: *Barjaktárev’ić* (usp. *barjaktar* ‘bajraktar, zastavnik’ < tur. *bayrakdâr/bayrakdtâr*; Turbić-Hadžagić i Haverić 2023: 71), *Băsta* (< *bastah* ‘nosač’; Šimunović 2006; 104), *Bàusovac*

⁹ *Alap* je staromađarsko osobno ime turkijskoga postanja (Smailović 2009: 14).

¹⁰ *Băbići* žive u Graboštanima i Svinici, a *Băbići* u Majuru.

¹¹ Antropoforant *-čaj* zastupljen je u osobnim imenima kao što su *Miločaj* i *Radočaj* (usp. Grković 1977: 209).

(< *baus* ‘osoba koja se izdvaja’ < tur. *bahusus*), *Càgarić* (usp. *cager*¹² ‘kazaljke na satu’ < njem. *Zeiger*; Kordić 2018: 384), *Dugàndžija* (< *dugandžija* ‘sokolar’ < tur. *doğancı*; Škaljić 1966: 222), *Džámbić* (usp. *džambas* ‘preprodavač konja’ < tur. *cambaz*; Škaljić 1996: 232), *Fìlār* (< *filār*¹³ ‘piljar’), *Jàm’íc* (usp. *jamar* ‘kopač jame’), *Kàsap* (< *kasap* ‘mesar’ < tur. *kasap*; Škaljić 1966: 398), *Klobùčār* (< *klobučar* ‘osoba koja izrađuje šešire’), *Knéžev’íc* (< *knez*), *Kováčev’íc* (< *kovač*), *Mâlbaš’íc* (usp. *mahalbaša* < tur. *mahalle başı* ‘starješina mahale’; Turbić-Hadžagić i Haverić 2023: 158), *Pòpov’íc* (< *pop* ‘svećenik’), *Pùškār* (< *puškar* ‘osoba koja izrađuje ili čuva puške’), *Samàrdžīć* (< *samardžija* ‘sedlar, obrtnik koji izrađuje sedla’ < tur. *semerci*; Škaljić 1966: 547), *Sèrdār* (< *serdar* ‘glavar’ < osm. tur. *serdār*; Turbić-Hadžagić i Haverić 2023: 183), *Špànīć* (< *špan* ‘nadglednik vlastelinstva’ < mađ. *ispán*), *Šùštīć* (usp. *šuster* ‘postolar’ < njem. *Schuster*) i *Tufèkov’íc* (usp. *tufegđžija* ‘puškar’ < tur. *tüfek*; Škaljić 1966: 621). Vjerojatno toj skupini pripada i prezime *Travòr’íc* (usp. *travar*).

Prezimana su motivirana podrijetlom prvotnih nositelja *Bàtnoga* (< *Batnoga* ‘naselje na Kordunu’), *Búnjevac* (< *Bunjevac* ‘pripadnik hrvatske etničke zajednice koja nastanjuje dijelove Bačke, Gorskoga kotara, Podgorja, Like i sjeverne Dalmacije’), *Dùbravac* (< *Dubravac* ‘stanovnik Dubrave’), *Petrínjac* (< *Petrinjac* ‘stanovnik Petrinje’), *Plàvljan’íc* (< *Plavljanac* ‘stanovnik poplavnoga područja ili Plava u Crnoj Gori’), *Ràmjlāk* (< *Ramljak* ‘stanovnik Rame’) i *Tùzlāk* (< *Tuzlak* ‘stanovnik Tuzle’). Ovoj skupini vjerojatno pripada i prezime *Sàsenov’íc* (usp. *Sasin* ‘Sas’).

2.3. Jezično raslojavanje prezimena

U prezimenima je najzastupljeniji temeljni slavenski (hrvatski i srpski) sloj. Od adstratnih je slojeva najzastupljeniji turski koji se odrazio u prezimenima nadimačkoga postanja (Adžić, Bábić, Bašić, Bausovac, Bijuković, Deliće, Đozlija, Karanović, Kezić i Pandža) i prezimenima motiviranim nazivima zanimanja (Barjaktarević, Džambić, Dugandžija, Kasap, Malbašić, Samardžija, Serdar i Tufeković). Od ostalih su adstratnih slojeva zastupljeni njemački (Cagarić, Eraković i Šuštić, možda Brnad), vlaški¹⁴ (Drakulić i Radulović), mađarski (Alap i Španić) i albanski (Čokić). Adstratni je turski sloj zastupljeniji među srpskim stanovništvom i hrvatskim doseljenicima iz Bosne i Hercegovine, vlaški među srpskim stanovništvom, a njemački i mađarski među hrvatskim starosjedilačkim pukom. Supstratni je romanski sloj mogao utjecati na nastanak prezimena Filar.

¹² Lik *cagar* potvrđen je u Bosiljevu (Krajač 1999: 128).

¹³ Opširnije o etimologiji vidjeti u Putanec 1987: 83–90.

¹⁴ Zbog višeznačnosti etnika *vlaški* napominjem kako se ovdje misli na jedan od romanskih adstratnih slojeva.

3. Toponimija Općine Majur

3.1. Majurska ojkonomija

Jezično je postanje imena naselja raznoliko. Tako je ojkonom *Mäjūr* motiviran apelativom *majur*¹⁵ (< njem. *Meierhof*) koji se odnosi na imanje s obradivim površinama i gospodarskim zgradama. Nazivima su biljaka uvjetovani ojkonomi *Hrástovac* (< *hrast*) i *Grăboštāni*¹⁶ (< *grab*). Pritom treba imati na umu da se pridjev *gornji*, sadržan u službenome ojkonomnom liku *Gornji Hrastovac*, uz rijeku Sunju odnosi na predjele bliže izvoru, a *donji* na predjele bliže ušću. Naselja *Málō* i *Vělikō Křčevo* (usp. glagol *krčiti*), *Měmskā* i *Mráčaj/Mràčaj/Mrăčāj* (u Mračaju sam zabilježio izgovor *Mráčaj* i *Mrăčaj*, a u Meminskoj *Mrăčāj*) te *Svīn(j)ca* imenovana su prema potocima *Krčevo*, *Memska*, *Mračaj* i *Svin(j)ca*. Ime *Stūbljāni* dovodi se u vezu s apelativom *stubalj* ‘ograđeno vrelo’. Prezime-nom *Kostrić* (usp. *kostriješiti se*) motiviran je ojkonom *Kóstrići*. Koncem XVIII. stoljeća naselje se nazivalo i *Mračajac* te je to ime, kao i ime Mračaj, motivirano imenom potoka. Naselje *Răkovac* (< *rak*) nekoć je bilo dijelom Gornjega Hrastovca, a danas je Svinice.

3.2. Motivacijska razredba toponima

U ovome se odlomku toponimi dijele po motivaciji. Uz toponim donosim osnovni podatak, a u bilješkama pod osnovnim tekstom dodatna objašnjenja. Uz toponime navodim i kratice naselja u kojima su zabilježeni: G = Graboštani, H = Hrastovac, K = Kostrići, KČ = Krčevo, M = Mračaj, MJ = Majur, MM = Meminska, S = Stubalj, SV = Svinica.

3.2.1. Toponimi motivirani geomorfološkim značajkama zemljopisnoga objekta

3.2.1.1. Zemljopisni nazivi u toponimiji (toponimijski apelativi i izvedenice)

3.2.1.1.1. Odrazi toponomijskih naziva: *Băra* (< *bara*¹⁷ ‘livada koja se kosi’; MM), *Băre* (< *bara* ‘livada koja se kosila za sijeno’; MJ, MM), *Běreci* (usp. *Berek*; G), *Běrek* (*berek* ‘močvarna livada’ < mađ. *bereg* ‘obala’; Brozović Rončević 1999: 3; M), *Břdo* (G, M, MJ), *Brjěgovi* (< *brijeg* ‘manje brdo’; G), *Čūkur* (< *čukur*¹⁸ ‘udolina’ < tur. *çukur* ‘udolina’; B), *Dòline* (SV), *Dòlovj* (MJ, SV), *Du-*

¹⁵ Petar Skok drži da je lik *majur* u hrvatski jezik ušao posredništvom mađarskoga lika *major* (usp. ERHSJ II: 358).

¹⁶ Zabilježen je i njemački lik *Graberstein*. Stanovnici Graboštana drže da je ime naselja motivirano vrelom koje izvire iz grabova drveta.

¹⁷ Iako apelativ *bara* u mjesnim govorima označuje sjenokošu (Kordić 2018: 298), navedeni su predjeli jamačno isprva prozvani zbog toga što se odnose na blatišta.

¹⁸ Opširnije o etimologiji vidjeti u Ibrišimović 2023: 109.

máni (< *duman*¹⁹ ‘prodolina’; K, MJ), *Jäpage* (< *japaga*²⁰ ‘jama u šumi’), *Jezèra* (H), *Jèzero*²¹ (MM), *Jezèrine* (G), *Kòsa* (< *kosa* ‘padina’; K, M), *Kòse* (usp. *Kosa*; SV), *Ledinjak* (< *ledinjak* ‘mala ledina’; SV), *Lúka* (< *luka* ‘vodoplavno područje uz rijeku’; MJ), *Mrtveži* (< *mrtvež* ‘staro korito’; K, M), *Òbarak* (< *obarak*²² ‘nisko podvodno zemljište pored tekućih ili stajaćih voda’; H), *Pálčak* (usp. *Palúčak*; M), *Palúčak* (< *palučak* ‘livada uz vodu’; Arj IX: 592; MM), *Pálučak* (usp. *Palúčak*; H), *Pòloj* (< *poloj* ‘zemljište koje često plavi’; G, MJ), *Polòji* (usp. *Poloj*; G), *Pòlja* (H), *Poljàne* (G), *Ravnice* (SV), *Tòčak* (SV), *Vrèlo*²³ (SV).

Većina se toponima iz ove skupine odnosi na geomorfološke oblike krša. Riječ je o toponimima koji se izvode iz apelativa *čukur*, *do*, *dolina*, *duman*, *jama*, *japaga*, *ledinjak*, *polje*, *poljana* i *ravnica*. U mjesnoj su se toponimiji ujedno odrazili različiti hidronimni apelativi, ponajviše oni koji se odnose na blatišta (*bara*, *berek*, *luka*, *obarak*, *palučak* i *poloj*), a rjeđe na vrelišta (*točak*²⁴ i *vrelo*) te stajaće (*jezero*) i protočne vode (*potok*²⁵). Ujedno apelativ *mrtvež* upućuje na negdašnja vodna mjesta. U mjesnim je govorima usto potvrđen apelativ *podavrelce* kojim se označuje vrelo koje podlokava, tj. odnosi dio tla u korito rijeke ili potoka. Često su potvrđeni i odrazi oronimskih apelativa (*brdo*, *brijeg*, *glavica*,²⁶ *kosa* i *strana*²⁷).

3.2.1.1.2. Toponomijske metafore: *Čërginovac* (< *čërga* ‘romski šator’ < tur. *çerge*; KČ), *Kävrga* (< *kavrga* ‘posuda od lipove kore koja služi za zaimanje vode’;²⁸ SV), *Krëndija* (< *krndija* ‘razbacana hrpa’; usp. tur. *kırınmak* ‘razbiti se,

¹⁹ Apelativ je nepoznatoga postanja (o različitim etimološkim prijeporima i odrazima vidjeti u Ibrišimović 2023: 109). U Lici označuje veliku dolinu u šumi, a u Boki kotorskoj vrt ili voćnjak (usp. Vidović 2019: 110).

²⁰ Na Banovini je *japaga* dublja rupa ili jama obrasla trnjem koja se zaobilazi tijekom oranja (Kordić 2018: 321). Apelativ je inače zabilježen u Lici i na Pagu. U Lici apelativ *japaga* označuje duboku strmu jamu, najčešće u šumi (Čuljat 2004: 104), a na Pagu (toponim *Japaga* zabilježen je u Kolanu i Povljani) duboku jamu između stijena (Dunja Brozović Rončević i dr. 2011: 647). O etimologiji vidjeti u ERHSJ II: 656.

²¹ Na predjelu *Jezero* danas se nalazi šuma.

²² Na predjelu se slijeva voda s dviju strana. Naziv blatišta *obarak* potvrđen je u Popovu u istočnoj Hercegovini i u Crnoj Gori, a u značenju predio ograđen za ispašu u sjeverozapadnoj Bosni (Mihajlović 1970: 166).

²³ *Vrelo* je u Svinici bogato vodom te izbacuje bijeli kamen.

²⁴ Pritom treba napomenuti kako je *vrelo* temeljni apelativ za mjesto na kojemu podzemna voda izbija na površinu, kao i na ostatku hrvatskoga jezičnog područja (Brozović Rončević 1997: 8).

²⁵ Apelativ *potok* odrazio se unutar skupine toponima antroponimnoga postanja (npr. *Markov potok*).

²⁶ Usp. toponim *Borotina glavica* u 3.2.4.

²⁷ Usp. toponim *Bijela strana* u 3.2.1.2.3.

²⁸ Leksem je potvrđen u Hrvatskoj Dubici (RSKNJ IX: 42). Nije proziran mjesnomu stanovništvu.

izlomiti se'; SV), *Klùp'ice* (SV), *Laburínac*²⁹ (< *labura* 'drveno korito dugo do jednoga metra i široko između 60 i 70 centimetara izdubljeno od jednoga komada drveta u kojemu se kupaju mala djeca'; Kordić 2018: 330; M), *Ōbrva*³⁰ (MM), *Plěćine* (H), *Ràulje* (< *raulje* 'vrsta vila'; H), *Tavánac* (< *tavan* 'potkrovlje'; MM), *Vijénac* (< *vijenac* 'šumovita zaravan na grebenu' < *vijenac* 'ukras od cvijeća ili lišća'; MM, SV), *Vijénac* (M).

Izvori su metafora predmeti iz svakodnevne uporabe (*kavrga*, *raulje* i *vijenac*) te dijelovi pokućstva (*klupica*), ljudskoga tijela (*obrva* i *pleća*), građevina (*tavan*), provizornih nastamba (*čerga*) i gospodarskih objekata (*krndija*).

3.2.1.2. Toponimi s obzirom na razmještaj, oblik i izgled tla ili vode

3.2.1.2.1. Toponimi uvjetovani smještajem zemljopisnoga objekta: *Górnjanskō* (SV), *Ōsredak* (< *osredak* 'njiva u sredini'; MM), *Poprèkuša* (MJ), *Prísoj* (< *prisoj* 'mjesto izloženo Sunčevim zrakama'; SV), *Sūnja* (< *psl. *сьнъ*³¹ 'sun-'; G, H, MJ, SV).

Na položaj na višoj nadmorskoj visini upućuje toponim *Gornjansko*, a na mjestu izložena Suncu *Prisoj* i *Sunja*. Na središnju njivu upućuje toponim *Osredak*, a na njivu smještenu na prečacu *Poprekuša*.

3.2.1.2.2. Toponimi koji označuju oblik i površinska svojstva tla i vode (izravni i metaforični): *Dùbokī pòtok* (MM), *Dúlja*³² (usp. *dulj* 'dužina'; SV), *Krívaja* (< *krivaja* 'krivudavi potok'; MJ, H), *Svîn(j)ca* (usp. *svinuti*;³³ SV), *Šíroko* (MJ).

Unutar ove se skupine toponima izdvajaju oni koji se odnose na krivudave vodotoke³⁴ (*Krivaja* i *Svin(j)ca*).

3.2.1.2.3. Toponimi koji se odnose na sastav i značajke tla ili vode: *Bijêlā strána* (MJ), *Bùblen*³⁵ (usp. *buban* 'jako vrelo iz kojega se čuje zvuk'; Brozović Rončević 1997: 20; SV), *Črvenī brijêg*³⁶ (M), *Čăďăvci* (usp. *čađa*; G), *Đòpolje* (< **Hrdòpolje*; MJ), *Glinčárac*³⁷ (< *glina*; M, MM), *Goléta* (usp. *golet* 'ogoljeni

²⁹ *Laburínac* je zdenac.

³⁰ *Obrva* je šuma.

³¹ Petar Šimunović (2009: 258) drži da je hidronim *Sunja* izveden iz pridjeva *sunj* < **сьнъ* 'sunčan' te da je motiviran izloženošću rijeke Sunčevim zrakama.

³² *Dulja* je vrelo.

³³ Usp. Šimunović 1992: 254. Uz potok i naselje ime *Svinica* nosi i utvrda. Hidronim *Svinica* potvrđen je i drugdje u slavenskome svijetu. Tako se naziva, primjerice, pritok Bebrave u zapadnoj Slovačkoj.

³⁴ Na zavoje upućuju toponimi koji sadržavaju apelativ *krivina* kao što je *Bašina krivina* (vidi 3.2.4.).

³⁵ *Bublen* je nekoć bio vrelo, a sad je vinograd.

³⁶ Na *Crvenome brijegu* nalazilo se marveno groblje.

³⁷ Na *Glinčarac* se nosi voda na pravoslavno Bogojavljenje. Dio ispitanika predio naziva i *Igličarac*.

predio'; SV), *Gòljāk* (usp. *Goleta*; MJ), *Gréda* (< *greda* 'okruglast kamen'; H), *Kamènik* (< *kamen*; G), *Mòkrī pòtok* (K), *Mráčāj*³⁸ (usp. *mračan*; MM), *Mráčaj*/*Mráčaj* (M), *Piljākovac* (< *piljak* 'okruglast kamen'; SV), *Tùk* (< *tuk* 'uzvik koji predočuje udarac o podlogu'; SV), *Žālosnice* (KČ).

Na kakvoću vode upućuju toponimi *Mokri potok* i *Mračaj*, a tla *Đopolje*, *Glinčarac* i *Žalosnice*. Vrstom su zemlje motivirani toponimi *Bijela strana*, *Crveni brijeg* i *Čadavci*. Na stjenovite se predjele odnose toponimi *Greda*, *Kamenik* i *Piljakovac*, a na ogoljene *Goleta* i *Goljak*. Onomatopejskoga su postanja toponimi *Bublen* i *Tuk*.

3.2.1.3. Odnosni toponimi: *Bārⁱca* (H), *Bārⁱce* (SV), *Dónjā Mēmskā* (MM), *Dónjā Svīn(j)ca* (SV), *Dónjē Lúke* (KČ, MJ), *Górnjā Mēmskā* (MM), *Górnjā Svīn(j)ca* (SV), *Górnjē Lúke* (KČ, MJ), *Lùcica* (M, SV), *Mālā Mēmskā* (MM), *Mālō Křčevo* (KČ), *Náretak* (< **Naredak*; MM), *Podtavánac* (G), *Polójac* (G), *Srēdnjā Mēmskā* (MM), *Stārā Krājkuša* (H), *Vēlikō Křčevo* (KČ), *Vr sēla* (MM, SV).

Dvortječni se odnosni toponimi najčešće tvore od pridjeva i imenice (npr. *Donje Luke*), a odnos se među samim toponimima najčešće iskazuje antonimnim parovima pridjeva, pri čemu antonimni par *gornji* – *donji* izražava prostorne odnose.³⁹ Jednorječni toponimi iz ove skupine tvore se deminutivnim sufiksima *-ica* i *-ac*, a prostorni se odnosi izražavaju s pomoću prefiksa *pod-*.

3.2.1.4. Toponimi motivirani nazivima biljaka i biljnih zajednica: *Brèstovače njīve* (< *brijest* 'Ulmus'; MJ), *Brèzīk* (< *brezik* 'brezova šuma'; MM), *Brèzovače* (< *breza* 'Betula'; G), *Būkovac* (< *bukva* 'Fagus sylvatica'; G, H, MJ), *Būković-břdo* (usp. *Bukovac*; SV), *Cērīk* (< *cer* 'cerova šuma'; MJ), *Cērōvca* (< *cer* 'Quercus cerris'; M), *Gāj* (< *gaj* 'mlada šuma'; G, M, MM), *Gájevi* (usp. *Gaj*; KČ), *Gràbīk* (< *grabik* 'grabova šuma'; H), *Gràbovac* (< *grab* 'Carpinus orientalis'; H), *Gràbōvci* (usp. *Grabovac*; SV), *Guštār* (usp. *guštara* 'guštik'; H), *Hrástovac* (< *hrast* 'Quercus'; H), *Jōšīk* (< *jošik* 'johova šuma' < *joha* 'Alnus glutinosa'; MJ), *Kestenári* (< *kestenar*⁴⁰ 'kestenova šuma' < *kesten*⁴¹ 'Castanea sativa'; SV), *Mūšmula* (< *mušmula* 'Mespilus germanica'; MJ), *Órašac* (< *orah* 'Juglans'; SV), *Šibovⁱce* (< *šib-* 'šiblje'; M), *Šīkār* (usp. *šikara*; M).

³⁸ Petar Šimunović (1992: 254) hidronim *Mračaj* na Banovini povezuje s tamnim dnom potoka. U hrvatskoj je oronimiji *Mračaj* najčešće pristranak brda s osojne, sjenovite strane. Uz potok i naselje ime *Mračaj* nosi i utvrda koja se spominje 1560.

³⁹ Usp. Frančić i Mihaljević 1997–1998: 88.

⁴⁰ Lik *kestenara* odrazio se u toponimu *Slavića kestenare* (usp. 3.2.4.).

⁴¹ Na Banovini se u toponimiji odrazio i apelativ *kostanj*. Jedan dio stanovnika Banovine *Kostajnicu* zove *Kostanjica*.

U ovoj su se skupini toponima odrazili nazivi stablašica (*breza, brijest, bukva, cer, grab, hrast, mušmula* i *orah*) i biljnih zajednica (*brezik, bukvik*,⁴² *cerik, gaj, grm*,⁴³ *grabik, guštar, jošik, kestenar, šib-, šikar* i *šuma*⁴⁴).

3.2.1.5. Toponimi u svezi s nazivima životinja: *Bóžjakov¹na* (< *božjak* ‘pupavac’; MJ), *Jarèb¹ca*,⁴⁵ *Komárevo* (< *komar* ‘komarac’; SV), *Medènjāk* (< *medo* ‘um. od medvjed’; SV), *Pijétlovac* (< *pijetao*; H), *Rākovac* (< *rak*; SV).

U ovoj su se skupini toponima odrazili nazivi ptica (*božjak* i *jarebica*), kukaca (*komar*), zvijeri (*medo*), domaćih životinja (*pijetao*) i člankonožaca (*rak*).

3.2.1.6. Toponimi motivirani drugim zemljopisnim imenima: *Kāv¹rškī mlīn* (SV), *Njīve u Mráčaju/Mračaju* (G, MM), *Sūnje* (G, H, MJ, SV).

Na predio *Kavrga* upućuje toponim *Kavrški mlin*, a njive koje se nalaze uza rijeku Sunju nose ime *Sunje*.

3.2.2. Toponimi motivirani ljudskom djelatnošću

3.2.2.1. Toponimi prema izgrađenim objektima i zdanjima

3.2.2.1.1. Toponimi prema nazivima za gospodarske objekte: *Gúvno* (< *guvno* ‘gumno, mjesto na kojemu se vrši žito’; MJ), *Já¹arak*⁴⁶ (< *jarak* ‘odvodni prokop’; MM), *Kartonáža* (H), *Mlīnskā* (< *mlin*; MJ), *Pè¹lo* (< *perilo* ‘mjesto na potoku ili rijeci na kojemu se pere odjeća’; MM), *Stajīštine*⁴⁷ (< *staja*; M), *Škòlskī bñnār* (M), *Rìbnjāk* (G), *Vèndek* (< *vendek* ‘jendek, prokop’ < tur. *hendek*; SV), *Žàjèž¹ne* (M).

U ovoj su skupini najzastupljeniji hidronimni nazivi sadržani u toponimima *Jarak*, *Perilo*, *Školski bunar* i *Vendek*, a u skupini toponima antroponimnoga postanja uščuvan je apelativ *most* (usp. toponim *Petrinjski most*). Toponim *Žaježine* odnosi se na predio u kojemu je potok Mračaj pregrađen (zajahažen). Na preradbu žitarica upućuju toponimi *Guvno* i *Mlinska*, na stočarske objekte toponim *Stajiščina*, na uzgoj ribe *Ribnjak*, a na proizvodnju predmeta od kartona *Kartonaža*. Unutar skupine toponima antroponimnoga postanja okamenjen je apelativ *rampa* (usp. *Pilića rampa*), koji upućuje na željezničku infrastrukturu.

⁴² Usp. toponim *Orubića bukvik* u 3.2.4.

⁴³ Vidjeti toponim *Dukin grm* u 3.2.4. Apelativ *grm* na Banovini označuje manju šumu (Kordić 2018: 309).

⁴⁴ Apelativ *šuma* potvrđen je u skupini toponima antroponimnoga postanja (usp. *Čavić-šume* i *Odrivožić-šuma*).

⁴⁵ *Jarebica*, *Komarevo* i *Pijetlovac* su vrela.

⁴⁶ U Memskoj su dva jarka. Opširnije o etimologiji apelativa *jarak* vidjeti u Matasović i dr. 2016: 397.

⁴⁷ *Stajiščine* su danas šuma.

3.2.2.1.2. Toponimi kao odrazi naziva za vojne objekte: *Pàtrōnčīšte* (< *patrona* < njem. *Patrone*; H), *Rōlban* (< *rolban* ‘voznica, provizorna cesta u vojne svrhe’ < njem. *Rollbahn*; MJ), *Strēlīšte* (H).

Toponimi iz ove skupine odraz su bogate vojne tradicije na Banovini.

3.2.2.1.3. Toponimi prema nazivima javnih prostora, putova i obitavališta: *Kōlīšte* (< *kolo*; MM), *Kūčīšta* (MJ, SV), *Kūčīšte* (G, MM), *Plázālĵka* (< *plazaljka* ‘utrta staza na snijegu’; SV), *Pòtkuće* (H), *Sēlīšte* (MM), *Sēlovac* (MJ), *Zàkućnica* (M).

Toponimi iz ove skupine upućuju na mjesta negdašnjih naselja ili na položaj određenoga zemljopisnog objekta u blizini pojedinih nastamba. Apelativ *sokak* (usp. toponim *Pilića sokak* u 3.2.4.) označuje usku ulicu.⁴⁸ Toponim *Kolište* odnosi se na mjesto seoskih okupljanja.⁴⁹

3.2.3. Toponimi prema gospodarskoj djelatnosti

3.2.3.1. Toponimi u svezi s ratarskom djelatnošću

3.2.3.1.1. Toponimi u svezi s uzgojem kulture i tipovima obradivoga zemljišta: *Nàbāšča* (< *bašča* ‘vrt’ < tur. *bahçe*; M), *Nĵīva* (MM), *Nĵīve* (MJ, MM), *Ōgrada* (MM), *Pànoga* (< *panoga* ‘komad zemljišta koji se sa strane nastavlja na glavno zemljište’; Kordić 2018: 349; MM), *Rédak* (< *redak* ‘njive koje se oru po redu’; H, MJ, MM), *Trēšnjevac* (< *trešnja* ‘*Prunus avium*’; MM), *Vinogrād* (M, SV), *Vinogrādi* (MM, SV), *Vinogrādi* (G, SV), *Vinogrādići* (SV), *Vinogradina* (H, SV), *Voćàríc* (usp. *voćarić* ‘voćnjak’; M).

Nazivima su zemljišnih čestica motivirani toponimi *Nabašča*, *Njiva*, *Njive*, *Ograda*, *Panoga*, *Redak* i *Voćarić* te različiti toponimi koji sadržavaju naziv *vinograd*.⁵⁰ Toponim *Trešnjevac* upućuje na uzgoj trešanja.

3.2.3.1.2. Toponimi u svezi s privođenjem tla kulturi privođenje: *Krč* (G), *Krčevi* (MJ), *Krčevina* (MJ), *Krčevo* (KČ), *Páljevine* (K, M), *Sĵěče* (S).

3.2.3.2. Toponimi u svezi s uzgojem životinja

3.2.3.2.1. Toponimi u svezi sa stočarstvom i obitavalištima za stoku: *Čàire* (< *čajir* ‘pašnjak’ < tur. *çayır*; M), *Kōnĵevička* (MJ), *Kōtār* (< *kotar* ‘omeđeni seoski pašnjak’; MJ), *Plāndīšte* (< *plandište* ‘sjenovito mjesto na koje se stoka sklanja za velikih vrućina’; MJ), *Práščevac* (< *praščevac* ‘svinjac’; SV).

3.2.3.3. Kulturnopovijesno uvjetovani toponimi: *Križevi* (MJ, SV), *Križišta* (SV), *Mājūr* (< *majur* ‘imanje s gospodarskim zgradama i obradivim površinama’; MJ), *Pòpova dōlina* (SV), *Ūnka* (< **Humka* < *humka* ‘humak, vrsta grobišta’).

⁴⁸ Mjesni je apelativ za cestu *tēsta*.

⁴⁹ Usp. toponim *Igrīšte* često potvrđen u istočnoj Hercegovini.

⁵⁰ U mjesnim je govorima zabilježen i kajkavizam *třsje* ‘vinograd’.

Na crkvene posjede upućuje toponim *Popova dolina*, a na mjesta na kojima su postavljeni križevi toponimi *Križevi* i *Križišta*. Na predjelu *Unka* nalazi se arheološko nalazište, a apelativ *groblje* odrazio se unutar skupine toponima antroponimnoga postanja (usp. *Pavića groblje*). Ojkonim *Majur* prežitak je negdašnjega društveno-gospodarskoga uređenja.

3.2.4. Toponimi antroponimnoga postanja: *Alapić-kõsa* / *Alapićeva kõsa* (M), *Alapića bünār* (M), *Bág'novac* (SV), *Báić-břdo* (H), *Bárin járak* (MJ), *Bár'ća kõsa* (MJ), *Bàr'š'ina strána* (G), *Bás'ina krivina* (G), *Bìk'nica* (MJ), *Bòbetin bünār* (M), *Bòbet'no břdo* (G), *Bòbet'no kùč'šte* (G), *Bór'ća ravnica* (H), *Bòr(oj)evi-ća ml'n* (SV), *Bòroš'na glávica* (S), *Čáić-břdo* (H), *Čávića š'ume* (H), *Čèkina* (MM), *Čúčkov'ćevo* (SV), *Dijákova* (MM), *Drākulića břdo* (H), *Dùkin gr'm* (SV), *Đermánova krivina* (G), *Đukíci-š'uma* (MM), *Fèrenac* (MJ), *Gùzanovac* (MJ), *Ìvićevac* (MM), *Jàkšíc-dòlina* (SV), *Jánčícá ml'n* (SV), *Jòz'nce* (G), *Jùr'š'ícá strána* (MJ), *Jùrkovića břdo* (G, S), *Kàranovo kùč'šte* (G), *K(a)ràjkuša*⁵¹ (G, H), *Karatúrke* (M), *Kàraturova nj'iva* (M), *Kàr'novi'ćka* (G), *Klobučárev ml'n* (SV), *Kljájinc* (MM), *Kóstri'ci* (K), *Kováčekvac* (H), *Kùtlića ml'n* (SV), *Lončárevo* (MM), *Lópinac* (M), *Lútića bünār* (G), *Márkov pòtok* (MJ), *Màrtinovo břdo* (G), *Mèdákovi'ć(eva)-kõsa* (M), *Mèmskà* (MM), *Miáljevac*⁵² (M), *Òdribožíc-š'uma* (SV), *Òrubića bùkvík* (MJ), *Páv'ćevo břdo* (SV), *Páv'ća gròblje* (SV), *Páv'ć-pòtok* (SV), *Pèšutica* (SV), *Pètkovac* (MM), *Pètrovi'ci* (SV), *Pètr'nj'skà* (MM), *Pètr'nj'skī mòst* (MM), *Píl'ća rámpa* (G), *Píl'ća sòkāk* (G), *Pod Mār'nića* (M), *Pòpovića járak* (H), *Rádinac*⁵³ (H, M), *Radóševíc-gròblje* (SV), *Radóšev'íci* (SV), *Ráminac* (MJ), *Rajnóvka* (SV), *Sàs'novi'ć-gròblje* (SV), *Slàb'ničeva* (M), *Sláv'ća kestènare* (H), *Slávi'ćka*⁵⁴ (G), *Stojákovac*⁵⁵ (H), *Stojákovi'ć(eva) kõsa* (M), *Šijúkova strána* (R), *Ším'ća břdo* (MJ), *Šòv'ce* (H), *Vidòrija* (SV), *Vúki'ć-dòlina* (SV), *Vúki'ć-ml'n* (SV), *Vúkmirove š'ume* (H), *Vúkovac* (KČ), *Zèčeva kõsa* (M), *Zèčev'ća* (M).

U majurskoj su se toponimiji odrazila mjesna prezimena: *Alapić* (< *Alap*), *Baić* (< *bajo* 'um. od brat'), *Barić* (< *Baro* < *Bartul*), *Bašić* (< *baša* 'glavar, starješina' < tur. *başa*), *Bobeta* (< *Bobeta* < *Bobo* < *Borimir/Slobodan*), *Borić* (< *Boro* < *Borimir/Borivoj*), *Borojević* (< *Boroje* < *Boro* < *Borimir/Borivoj*), *Borota* (< *Borota* < *Boro* < *Borimir/Borivoj*), *Čavić* (< *Čavo* < *Časlav*), *Čekić* (< *Čeko* < *Čedomir*), *Čučković* (usp. *čučuk* 'osoba niska rasta' < tur. *çuçuk*), *Drakulić* (< *Drakul*), *Dukić* (< *Duka* < *Dušan*), *Đermanović* (< *Đerman* 'German'), *Jakšić* (< *Jakša* < *Jako* < *Jakov*), *Jančić* (< *Janko* < *Jan*), *Karanović* (< *Karan* < *kara*

⁵¹ *Karajkuša* je put.

⁵² *Mialjevac* je zdenac.

⁵³ Riječ je o vrelu.

⁵⁴ *Slavićka* je šuma.

⁵⁵ *Radinac* i *Raminac* su vrela.

‘crn’), *Karatur* (usp. *karatura* ‘smjesa zlata, srebra i bakra’), *Jurišić* (< *Juriša* < *Jure* < *Juraj*), *Jurković* (< *Jurko* < *Jure/Juro* < *Juraj*), *Karajko*,⁵⁶ *Klobučar* (< *klobučar* ‘obrtnik koji izrađuje šešire’), *Kljajić* (< *kljajo* ‘kljasta, sakata osoba’), *Koščić* (usp. *koščičiti se*), *Kovačević* (< *kovač*), *Kutlić* (< *kutal* ‘zaimača’), *Lončarević* (< *lončar*), *Lucić*⁵⁷ (< *Lucija*), *Marinić* (< *Marin*), *Medaković* (< *Medak* < *Medo* < *Medved*), *Odribožić* (usp. nadimak *Odriboga*), *Orubić*⁵⁸ (< *o(b) rub* ‘porub, opšivak’), *Pavić* (< *Pavo* < *Pavao*), *Pešut* (< *Pešut* < *Pešo* < *Petar*), *Petrinjac* (< *Petrinjac* ‘stanovnik Petrinje’), *Petrović* (< *Petar*), *Popović* (< *pop* ‘svećenik’), *Radošević* (< *Radoš* < *Rade* < *Radomir/Radoslav*), *Sasenović* (usp. *Sasin* ‘Sas’), *Slabinjac* (< *slab*), *Slavić* (< *Slavo* < *Slavomir*), *Stojaković* (< *Stojak* < *Stojo* < *Stojislav*), *Šijuk* (usp. *šikati* ‘piti’), *Šimić* (< *Šime* < *Šimun*), *Vukić* (< *Vuk*), *Vukmirović* (< *Vukmir*) i *Zec* (< *zec*). Manji je dio toponima iz ove skupine motiviran osobnim imenima: *Bariša* (< *Baro* < *Bartul*), *Ferenac* (usp. *Ferenc* < mađ. *Ferencz* ‘Franjo’), *Ivić* (< *Ivo* < *Ivan*), *Jozo* (< *Josip*), *Karin* (usp. *Kvirin*), *Marko*, *Martin*, *Mialj* (usp. *Mihalj* < *Miho* < *Mihovil/Mihajlo*), *Petko* (< *Petar*), *Radin* (< *Rade* < *Radomir/Radoslav*), *Rajan* (< *Rajo* < *Radomir/Radoslav*), *Vidor* (< mađ. *Vidor* ‘Vid’; Šimunović 1992: 255) i *Vuk*. Nadimci *Bago*⁵⁹ (usp. *bagav* ‘hrom’; Arj I: 150), *Biko* (< *biko* ‘mlada i zdrava osoba’ < *bik*), *Čaić*,⁶⁰ *Dijak* (< *dijak* ‘učenik vjerske škole’), *Guzan* (usp. *guzan* ‘osoba s velikim guzovima; uhljeb’), *Lopina* (< *lopina* ‘lopov’), *Pilić* (< *Pile* < *Pilip* ‘Filip’) i *Šovo* (nadimak mi je nepoznata postanja) također su se odrazili u mjesnoj toponimiji. Toponim *Mêmskã*⁶¹ vjerojatno je antroponimnoga postanja te bi se mogao povezati s antroponimnom osnovom *Mem-* < *Memo* < *Mehmed* (usp. prezime *Memković* zabilježeno u Kozarcu kod Prijedora te usporedno potvrđene prezimenske likove *Memčan* i *Memčanin* na Banovini).

3.2.5. Toponimi etničkoga i ktetičkoga postanja: *Grãboštãni*⁶² (< *grab*; G), *Kãnjidžãri* (< *Kanjidžar* ‘stanovnik Kanjiže’; H), *Stùbljãni* (< *stubalj* ‘ogradaeni izvor’; S), *Stùbljanskĩ sokãci* (G), *Vlãškã kòsa* (< *vlah* ‘pravoslavac’; M).

3.2.6. Toponimi nepoznata postanja ili motivacije: *Jagličeravac* (MM), *Prôjsa* (G).

⁵⁶ Prezime je zarana potvrđeno u Cetinskoj krajini i mađarskome dijelu Bačke.

⁵⁷ Za toponim *Lutića bunar* u Graboštanima mjesno stanovništvo tvrdi da je nazvan po majurskim Lucićima. Možda je riječ o pisarskoj pogrešci.

⁵⁸ Prezime se *Orubić* spominje u Brdovečkome prigorju na prijelazu iz srednjovjekovlja u novovjekovlje te se na temelju migracijskih smjerova može zaključiti da su se Orubići onamo doselili s Banovine tijekom jednoga od zbjegovâ pred Osmanlijama (Brgles 2011: 15).

⁵⁹ Usp. nadimak *Bagljo* (Kordić 2018: 227).

⁶⁰ Riječ je o pokraćenome liku prezimena *Babočaić*.

⁶¹ Kad bi se pronašla ojkonomna potvrda iz predosmanlijskoga razdoblja, ojkonom bi se *Memska* mogao povezati s antroponimnom osnovom *Men-* (< *Dominik*).

⁶² Vrelo u Graboštanima izvire iz grabova drva.

4. Zaključak

U ovome se radu obrađuju prezimena i toponimi u Općini Majur na Banovini, području koje je izrazito zahvaćeno depopulacijskim procesima, te koje danas broji šest puta manje stanovnika nego prije osamdesetak godina (godine 1931. u općini je živjelo 4338 stanovnika, a po posljednjemu popisu iz 2021. tek 760 stanovnika). Val se raseljavanja ubrzao tijekom Domovinskoga rata: na početku su rata s područja općine protjerani mjesni Hrvati, a nakon vojno-redarstvene operacije Oluja uglavnom se iselilo srpsko stanovništvo. Demografske se promjene ogledaju i u mjesnome prezimenskome fondu. Naime, nijedno od pet prezimena koja su imala najviše nositelja 1948. nije među pet najčešćih 2021. Štoviše, nekoć najmnogobrojnije prezime Crnojević nije ni među deset najčešćih prezimena u Općini Majur, a danas su najmnogobrojnija prezimena Solomun i Filar, koja 1948. nisu bila među deset najčešćih. Ujedno su u Gornjemu Hraštovcu i Krčevu najčešćima postala prezimena Hrvata doseljenih iz Bosne i Hercegovine Tuzlak i Ramljak. Nešto je više od polovice prezimena motivirano osobnim imenima, malo više od petine nadimkom, sedmina nazivima zanimanja i titula, a približno je svako dvadeseto prezime motivirano podrijetlom prvotnih nositelja. U prezimenima je najzastupljeniji temeljni slavenski (hrvatski i srpski) sloj. Od adstratnih je slojeva najzastupljeniji turski koji se odrazio u prezimenima nadimačkoga postanja te prezimenima motiviranim nazivima zanimanja. Od ostalih su adstratnih slojeva zastupljeni njemački, vlaški, mađarski i albanski. Adstratni je turski sloj zastupljeniji među srpskim stanovništvom i hrvatskim doseljenicima iz Bosne i Hercegovine, vlaški među srpskim stanovništvom, a njemački i mađarski među hrvatskim starosjedilačkim pukom.

U radu se ujedno, ponajprije na temelju terenskoga istraživanja, toponomastički obrađuje 255 toponima. Pritom treba imati na umu kako se mjesna imena naselja često razlikuju od službenih (npr. naselje *Stubalj* mjesno stanovništvo naziva *Stubljani*).

Područje Općine Majur obiluje vrlo raznolikim odrazima hidronimnih osnova, poglavito naziva blatišta (*bara, berek, luka, obarak, palučak i poloj*). Većina je tih naziva slavenskoga postanja, a naziv *berek* prežitak je stanja prije osmanlijskih osvajanja kad se najvećim dijelom Banovine prostiralo kajkavsko narječje (na to upućuje i kajkavizam *trsje* ‘vinograd’ zabilježen u mjesnim govorima). Imena su naselja često motivirana imenima potoka (*Krčevo, Meminska, Mračaj i Svinica*), a mnoga obradiva i vodoplavna područja uza rijeku Sunju nose ime *Sunje*.

Od toponimnih naziva koji se odnose na morfološke oblike krša izdvaja se apelativ *japaga* dosad u toponomastičkoj literaturi zabilježen u Lici i na Pagu. Posebnost se majurske toponimije ogleda i u izvorima toponimnih metafora iz kojih se nazire mjesni leksik (usp. apelative *kavrga* ‘vrsta posude’ i *labura* ‘vrsta

korita'). Bogatstvo i važnost šuma vidljivi su iz odraza različitih hilonimnih naziva (*brezik, bukvik, cerik, gaj, grm, grabik, guštar, jošik, kestenar, šib-, šikar i šuma*). U mjesnoj je toponimiji velik udio toponima antroponimnoga postanja u kojima su se odrazila mnoga živuća prezimena, ali i neka izumrla koja su važni selilački spomenici poput prezimena *Orubić* koje upućuje na seobu s Banovine na Brdovečko prigorje.

Od stranih je jezičnih slojeva u mjesnoj toponimiji očekivano najzastupljeniji turski, poglavito unutar skupine toponima antroponimnoga postanja, ali i među odrazima toponimnih naziva (npr. *Čukur*). Morfološki se utjecaj turskoga jezika vjerojatno ogleda u tvorbi toponima, odnosno u većemu udjelu polusloženica (npr. *Alapić-kosa, Jakšić-dolina, Medaković-kosa*). Mađarski jezični sloj odrazio se u skupini toponima antroponimnoga postanja. Odrazi bi mađarskih imena *Alap, Ferenac i Vidor* u mjesnoj toponimiji, slično kao i spomenuti odraz hungarizma *berek*, mogli upućivati na razdoblje prije osmanlijskih osvajanja. Vlaški se sloj razabire iz odraza antroponima *Drakul*. Posve su recentni toponimi *Patrončište i Rolban* koji upućuju na njemački jezični utjecaj. O prepletanju različitih jezičnih slojeva na Banovini svjedoče usporedni toponimi *Kostajnica* (dovodi se u vezu s romanizmom *kostanj* koji je u hrvatski jezik ušao još na dunavskome limesu) i *Kestenari* (izvodi se iz turcizma *kesten*).

Iz temeljnoga se hrvatskog jezičnog sloja izdvajaju mjesnomu stanovništvu neprozirni toponimi kao što su *Sunja* (< *psl. *svln-*) i *Svin(j)ica* (usp. *svinuti*). Tijekom terenskoga istraživanja zabilježio sam i šćakavizme (*krščènō ìme*) te ikavizme (*dvìsta, nèd'lja, trìsta*), što, uz kajkavizme zabilježene u toponimiji i mjesnome leksiku, upućuje na to da bi u Općini Majur trebalo provesti sustavna dijalektološka istraživanja. Na koncu valja zaključiti kako je iz majurskoga primjera razvidno kako je nužan nastavak terenskih istraživanja na Banovini kako bi se upotpunio hrvatski antroponomastički i toponomastički (poglavito hidronomastički) mozaik te pouzdanije rekonstruirala predmigracijska dijalektna slika.

Literatura

- Arj = *Rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, sv. I–XXVI. 1881–1976. Zagreb: JAZU.
- Brgles, Branimir. 2011. Povijesne potvrde antroponimije Brdovečkog prigorja u srednjovjekovnim i ranonovovjekovnim vrelima. *Folia onomastica Croatica*, 20, Zagreb, 1–20.
- Brozović Rončević, Dunja. 1997. Hidronimi s motivom vrelišta na povijesnom jezičnom prostoru. *Folia onomastica Croatica*, 6, Zagreb, 1–40.
- Brozović Rončević, Dunja. 1999. Nazivi za blatišta i njihovi toponimijski odrazi u hrvatskome jeziku. *Folia onomastica Croatica*, 8, Zagreb, 1–44.
- Brozović Rončević, Dunja; Čilaš Šimpraga, Ankica; Vidović, Domagoj. 2011. Suvremena toponimija otoka Paga. *Toponimija otoka Paga*. Ur. Vladimir Skračić. Zadar: Sveučilište u Zadru – Centar za jadranska onomastička istraživanja, 639–679.
- Čuljat, Marko. 2004. *Ričnik ličke ikavice*. Gospić: Lika press.
- ERHSJ = Skok, Petar. 1971.–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, sv. I–IV. Zagreb: JAZU.
- Frančić, Anđela; Mihaljević, Milica. 1997–1998. Antonimija u hrvatskoj toponimiji. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 23–24, Zagreb, 77–102.
- Grković, Milica. 1977. *Rečnik ličnih imena kod Srba*. Beograd: Vuk Karadžić.
- Ibrišimović, Nihada. 2023. Orografski apelativi u savremenoj ilijaškoj toponimiji. *Studia lexicographica*, Zagreb, 17/32, 103–127.
- Kordić, Miloš. 2018. *Bilo jednom na Baniji*. Zagreb: SKD Prosvjeta.
- Krajač, Josip. 1999. Bosiljevski govor (gramatika bosiljevskoga mjesnoga govora). *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 11, Zagreb, 77–164.
- Maletić, Franjo; Šimunović, Petar (pr.). 2008. *Hrvatski prezimenik*, sv. III. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Matasović, Ranko; Pronk, Tijmen; Ivšić, Dubravka; Brozović Rončević, Dunja. 2016. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika, I. svezak (A – Nj)*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Mihajlović, Velimir. 1970. Prilog rečniku srpskohrvatskih geografskih termina. *Prilog proučavanju jezika*, 6, Novi Sad, 153–181.
- Nosić, Milan. 1998. *Antroponimija zapadne Hercegovine*. Rijeka: Hrvatsko filološko društvo.
- Okuka, Miloš. 2008. *Srpski dijalekti*. Zagreb: SKD Prosvjeta.
- Petrović, Dragoljub. 1978. *Govor Banije i Korduna*. Novi Sad – Zagreb: Matica srpska – Prosvjeta.

- Petrović, Dragoljub. 1985. Iz problematike severozapadnih ijekavsko-štokavskih govora. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 7/1, Zagreb, 191–197.
- Putanec, Valentin. 1987. Etimološki prinosi: 1. bikla, 2. filarka/piljarica. *Rasprave Zavoda za jezik*, 13, Zagreb, 79–91.
- Putanec, Valentin; Šimunović, Petar (ur.). 1976. *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Raguž, Jakša. 2016. *Kostrići – najtužnije selo u Hrvatskoj*. Majur – Zagreb: Općina Majur – Hrvatski institut za povijest.
- RSKNJ = *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika*, sv. I–XIX. 1959.–2014. Beograd: Institut za srpskohrvatski jezik SANU.
- Smailović, Ismet. 2009. *Tursko-bosanski rječnik*. Tuzla: Bosanska riječ.
- Šimunović, Petar. 1992. Imena naselja u banijskoj općini Dvor na Uni. *Narodna umjetnost*, 29/1, Zagreb, 253–274.
- Šimunović, Petar. 2005. *Toponimija istočnojadranskoga prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2006. *Hrvatska prezimena*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Škaljić, Abdulah. 1966. *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Svjetlost: Sarajevo.
- Turbić-Hadžagić, Amira; Haverić, Đenita. 2023. *Bosanskohercegovačka prezimena III. Prezimena od titula i počasnih naslova*. Zagreb – Tuzla: Bošnjačka nacionalna zajednica za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju – Institut za lingvističku bosnistiku.
- Vidović, Domagoj. 2019. Pogled u toponimiju Kotorskoga zaljeva. *Studia lexicographica*, 13/24, Zagreb, 103–127.

Mrežni izvori

- Državni zavod za statistiku. Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001. <https://web.dzs.hr/Hrv/DBHomepages/Naselja%20i%20stanovnistvo%20Republike%20Hrvatske/Naselja%20i%20stanovnistvo%20Republike%20Hrvatske.htm> (pristupljeno 10. siječnja 2025.).
- Državni zavod za statistiku. Objavljeni konačni rezultati popisa. <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (pristupljeno 10. siječnja 2025.).

Family names and toponymy of the Municipality of Majur

Summary

On the bases of statistical data and his field work the author gives an overview of family names and toponymy of the Municipality of Majur in Banovina, the area which has been by affected depopulation processes, and which today has six times less inhabitants than eighty years ago (in 1931 there 4338 people lived there and according to the last census of 2021 only 760 people). The depopulation processes accelerated during the Croatian war of Independence: at the beginning of the war the Croats were expelled from the district and after the military-police operation Oluja mostly Serbian inhabitants moved out. Demographic changes are reflected in the family name fund as none of the five family names with the largest number of carriers in 1948 are among the most frequent in 2021. In the family names the basic Slavic layer (Croatian and Serbian) can most frequently be found. The most frequent foreign language layer reflected in local toponymy is Turkish, which has been reflected in the family names originating from nicknames and family names motivated by terms denoting professions. From other adstrate layers German, Vlach, Hungarian and Albanian can also be found. The area of the Municipality of Majur has diverse reflections of hydronymic stems, especially the names of muddy soils (*bara, berek, luka, obarak, palučak* and *poloj*).

Ključne riječi: prezimena, toponimija, Općina Majur, Banovina, hidronimne osnove

Keywords: family names, toponymy, Municipality of Majur, Banovina, hydronymic bases